

Chapter: 1 to 5

विभाग १ - गद्य

प्र. १ उता-याच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा (गद्य)

१

प्र. १

१

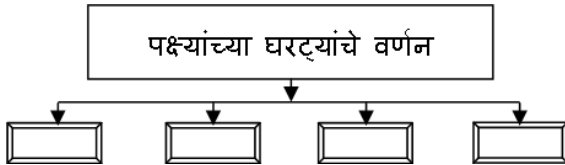
आणि फणस? त्याला नजरेत भरण्यासारखी पालवी नसली तरी तेही टवटवीत दिसते आहे आणि त्याची फळे पाया पासून डोकीपर्यंत लादली गेलेली नजरेत भरताहेत. फणसाला फुले धरत नाहीत तर पौष-माघात त्याला हिरवे कोके येतात. फुगीर मिरचीसारखे. मग एकेक कोका दुभंगतो. वरचे टरफल तपकिरी होऊन गळते. आतला हिरवा फणस गुळगुळीत, तुकतुकीत असतो. मग काही दिवसांनी त्यावर खसखशीसारखे बारके दाणे दिसू लागतात. ते दाणे वाढून पांढऱ्या किडीसारखे तंतू बनतात. त्यांच्या खालून काटे वाढतात आणि ते तंतू गळले, की संपूर्ण अवयवांनी युक्त पण आकाराने मुसुंब्याएवढा फणस तयार होतो. अगदी बुंध्यापासून ते धरतात. कधी कधी फळ अर्धे मातीत पण गाडले जाते.

रूपरसगंधमय अशा या चैत्र मासाची शोभा झाडावरच्या काही बांधल्या जाणाऱ्या आणि काही बांधल्या गेलेल्या पक्ष्यांच्या घरट्यांनी पूर्णत्वाला येते. ठिकठिकाणी काही लोंबत्या आकाराची, तर काही वाटोळी चेंडूसारखी, तर काही पसरट गोल, अशी ही काळीकबरी घरटी म्हणजे वसंताच्या चित्रलिपीतली सुंदर विरामचिन्हे वाटतात मला. माधुर्याचा हा थेंब अभिरुचीला पुरेसा वाटतो आणि म्हणूनच निसर्गाच्या विराट चित्रलिपीचा शोध घेण्यापेक्षा मला या स्थूल विरामचिन्हांकडेच पाहायला जास्त आवडते.

1 A1) ..

2

आकृतिबंध पूर्ण करा.

A2) ..

2

(1) सूचनेनुसार कृती करा.

(i) 'हिरवे कोके' असे उत्तर येईल असा प्रश्न तयार करा.

(ii) 'काळी कबरी' घरटी' असे उत्तर येईल असा प्रश्न तयार करा.

(2) उत्तरे लिहा.

(i) पायापासून डोकीपर्यंत लादली गेलेली फळे.

(ii) लेखिकेने चैत्रमासाचे केलेले वर्णन.

A3) ..

3

स्वमत.

"निसर्गाचे प्रतिबिंब साठवण्यास मानवी बुद्धीचे चिमुकले विश्व असमर्थ असते" या विधानाशी तुम्ही सहमत वा असहमत असल्यास त्याचे स्पष्टीकरण करा.

विभाग २ - पदय

प्र.
२
प्र.
२

खालील पद्याच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा. (पद्य)

श्रोतीं व्हावें सावधान । आतां सांगतों उत्तम गुण ।
जेणें करितां बाणे खुण । सर्वज्ञपणाची ॥१॥

वाट पुसल्याविण जाऊं नये । फळ ओळखिल्याविण खाऊं नये ।
पडिली वस्तु घेऊं नये । येकायेकीं ॥२॥

जनीं आर्जव तोडूं नये । पापद्रव्य जोडूं नये ।
पुण्यमार्ग सोडूं नये । कदाकाळीं ॥३॥

तोंडाळासीं भांडों नये । वाचाळासीं तंडों नये ।
संतसंग खंडूं नये । अंतर्यामीं ॥४॥

आळसें सुख मानूं नये । चाहाडी मनास आणूं नये ।
शोधिल्याविण करूं नये । कार्य कांही ॥५॥

सभेमध्ये लाजों नये । बाष्कळपणें बोलों नये ।
पैज होड घालूं नये । कांहीं केल्या ॥६॥

कोणाचा उपकार घेऊं नये । घेतला तरी राखों नये ।
परपीडा करूं नये । विश्वासघात ॥७॥

व्यापकपण सांडूं नये । पराधेन होऊं नये ।
आपलें वोडें घालूं नये । कोणीयेकासी ॥८॥

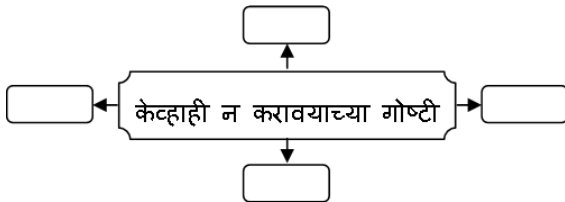
सत्यमार्ग सांडूं नये । असत्य पंथें जाऊं नये ।
कदा अभिमान घेऊं नये । असत्याचा ॥९॥

अपकीर्ति ते सांडावी । सत्कीर्ति वाडवावी ।
विवेकें दृढ धरावी । वाट सत्याची ॥१०॥

1 A1) ..

2

आकृतिबंध पूर्ण करा.

A2) ..

2

(i) एका वाक्यात उत्तर लिहा.

(a) उपकाराबद्दल संत रामदासांनी सांगितलेले कोणते नियम आहेत?

(b) कोणता संग नेहमी करावा?

(ii) असत्य विधान ओळखा.

- (a) आपले ओझे दुसऱ्यावर द्यावे.
- (b) विवेकाने कीर्ति वाढवावी.
- (c) पैज, शर्यत लावू नये.
- (d) असत्याचे गर्व करू नये.
- (e) वाचाळबरोबर भांडण करावे.
- (f) पडलेली वस्तु उचलू नये.

A3) ..

2

पुढील ओळींचा सरळ अर्थ लिहा.
श्रोतीं व्हावे सावधान। आतां सांगतो उत्तम गुण।
जेणें करितां बाणे खूण। सर्वज्ञपणाची ॥

A4) ..

2

स्वमत.
तुमच्या मित्राचे कोणतेही दोन उत्तम गुण सोदाहरण लिहा.

विभाग ३ - भाषा अध्यन (व्याकरण)

प्र.
३

व्याकरण घटकांवर आधारित कृती सोडवा.

1) समास -

(2)

योग्य जोड्या जुळवा.

सामासिक शब्द	समासाचे नाव
(i) चौकोन	वैकल्पिक द्वंद्व
(ii) गंधफुले	समाहार द्वंद्व समास
	द्विगु समास

2) शब्दसिद्धी

(2)

खालील तक्ता पूर्ण करा.
निरोगी, कटकट, झाडू, कमजोर

विभाग ४ - उपयोजित लेखन

प्र.
४

खालील विषयावर पत्र लिहा.

(5)

